

w numerze

summary

3 Piotr Ogródzki
FROM THE EDITORS

4 Renata Higersberger
A COMEBACK IN GREAT STYLE
FOR THE 150TH ANNIVERSARY
OF THE NATIONAL MUSEUM
IN WARSAW

8 Elżbieta Rogowska
RIGHTS AND DIPLOMACY
IN SEARCH OF EFFECTIVE
WAYS OF RESTITUTING
CULTURAL PROPERTY

12 Anna Żakiewicz
DISCOVERING WITKACY
IN THE WARSAW UNIVERSITY
OF ECONOMICS LIBRARY

15 Maria Romanowska-Zadrożna
THE SECOND EDITION
OF STAMPS

16 Piotr Ogródzki
THREATS TO HISTORIC
OBJECTS AND MUSEUM
COLLECTIONS IN 2011

20 CRIME AGAINST CULTURAL
PROPERTY IN 2011

26 Maria Thullie
LOST AND EXTANT FRAMES

30 Dariusz Kacprzak
THE PORTRAIT OF FREDERICK
THE GREAT BY JOHAN
GOTTFRIED SCHADOW

35 Magdalena Marcinkowska
THREE PAINTINGS IN SEVEN
MINUTES

38 Janusz Mróz
CONSERVATION OF THE TOMB
OF PRIEST MAKSYMILIAN
ORŁOWSKI AND THE KUKIA
CEMETARY IN TBILISI

40 CATALOGUE OF LOSSES

44 CATALOGUE OF WAR
LOSSES 1939-1945

46 CATALOGUE OF INTERPOL

47 PUBLICATIONS

3 Piotr Ogródzki
OD REDAKCJI

4 Renata Higersberger
PIĘKNA,
SKRADZIONA
/ODZYSKANA

8 Monika Kuhnke
POWRÓT
PORTRETU JANA III
SOBIESKIEGO

12 Jerzy Petrus
KOLEGIATA
W ŻÓŁKWI
- OBRAZY MARTINA
ALTMONTEGO

17 Michał Michalski
KONSERWACJA
ZESPOŁU OBRAZÓW
BATALISTYCZNYCH
Z KOŚCIOŁA PW. ŚW.
WAWRZYŃCA
W ŻÓŁKWI

18 Anna Żakiewicz
OSTATNI
AUTOPORTRET
WITKACEGO
UTRACONY?

20 Hanna Łaskarzewska
WYSTAWA
PLAKATU
POLSKIEGO
W MOSKWIE
Z KOLEKCJI
PAWŁA ETTINGERA

24 Kinga Krasnodębska
HISTORIA
OŁTARZA
Z WKRYJŚCIA

28 Piotr Ogródzki
ZAGROŻONE
KOLEKCJE,
ZAGROŻENI
KOLEKCJONERZY

32 Olgierd Jakubowski
BAZY DANYCH
UTRACONYCH
DÓBR KULTURY
JAKO NARZĘDZIE
OCHRONY
DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO

34 dr Iwona Gredka
UBEZPIECZENIA
RUCHOMYCH
DÓBR KULTURY
W ZBIORACH
PRYWATNYCH

38 Wojciech Krupiński
NIELEGALNY
WYWÓZ ZABYTKÓW
W OCENIE STRAŻY
GRANICZNEJ,
NA PODSTAWIE
DZIAŁAŃ 2011 R.

40 oprac.
Monika Barwik
KATALOG STRAT

44 oprac. Maria Romanowska-Zadrożna
KATALOG STRAT
WOJENNYCH
1939-1945

46 oprac.
Monika Barwik
KATALOG STRAT
INTERPOL

47 Andrzej Żugaj
SZUKAJCIE,
A ZNAJDZIECIE
- JEŚLI WIECIE,
CZEGO SZUKAĆ

NA OKŁADCE

fragment obrazu
Wnętrze kolegiaty w Żółkwi,
mal. J. Engerth 1827, Lwowska
Galeria Sztuki, fot. P. Sadlej

OBOK

fragment obrazu
Bitwa pod Wiedniem,
Jana III Sobieski,
fot. J. T. Petrus

czytaj na stronie **4**

Narodowy Instytut
Muzealnictwa
i Ochrony Zbiorów
Warszawa, ul. Goraszewska 7
02-910 Warszawa
cbu@nimoz.pl
biuro@nimoz.pl
www.nimoz.pl

cenne, bezcenne/utrzone

redaktor naczelny: Piotr Ogródzki
redaktor prowadzący: Barbara Kobielska
opracowanie stylistyczne i korekta: Julian Kozłowski
projekt i tamanie: EMKA Monika Karvazy (monika@karvazy.pl)
tłumaczenia: Marzenna Rączkowska
druk: Akcydens s.j. (www.akcydens-druk.pl)

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania tekstów oraz nadawania własnych tytułów.

OD REDAKCJI

FROM THE EDITORS

The introduction to the first 2012 issue of *Valuable, Priceless/Lost* is preceded by a reminder of publications from the previous year. The *Foreword* from the editor signals the main topics of the subsequent 2012 issues.

Crocznie w pierwszym numerze „Cenne, bezcenne/utracone” publikujemy artykuły poświęcone ocenie minionego roku pod względem zagrożenia dóbr kultury różnymi formami przestępczości. Policja, Straż Graniczna, Straż Celna czy Państwowa Straż Pożarna analizują i oceniają zagrożenie zabytków z różnych perspektyw, przez pryzmat realizowanych przez te służby zadań i obowiązków. W podobny sposób zagrożenia analizowane są i oceniane przez instytucje wyspecjalizowane w ochronie zabytków: Narodowy Instytut Dziedzictwa czy Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Poszczególne instytucje przygotowują swoje podsumowania minionego roku w różnych terminach. Jako pierwszą z ocen przedstawiamy w bieżącym numerze CB/U stanowisko Krajowego Zespołu do Walki z Przestępczością Prze ciwko Dziedzictwu Narodowemu, działającego w strukturach Komendy Głównej Policji, oraz opinię Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. Obie informacje wzajemnie się uzupełniają, co pozwala lepiej ocenić skalę zagrożenia przestępczością. W kolejnych numerach CB/U zaprezentujemy analizy przygotowane przez służby celne i graniczne.

Ubiegły rok można nazwać rokiem odzyskanych zabytków. Wiele miejsca w numerze 4 CB/U z 2011 r. poświęciliśmy ich szczęśliwemu powrotom. Kontynuując ten temat, proponujemy Państwu dwa kolejne artykuły – Elżbiety Rogowskiej o rewindykacjach prowadzonych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Renaty Higersberger poświęcony powrotowi obrazu Leona Wyczółkowskiego do Muzeum Narodowego w Warszawie. W działania związane z poszukiwaniem utraconych dóbr kultury wpisuje się bardzo dobrze współpraca MKiDN z Poczta Polska. W październiku 2011 r. wydano trzy znaczki, arkusz i trzy koperty FDC, na których zaprezentowano trzy z utraconych w czasie II wojny światowej dzieł sztuki: płaskorzeźbę Wita Stwosza, rysunek Jean-Antoine’a Watteau oraz pastel Stanisława Wyspiańskiego. Wypada mieć nadzieję, że ta niezwykle wartościowa współpraca będzie kontynuowana. Najlepszą ochroną dziedzictwa (w tym i tego utraconego) jest wzbogacanie stanu wiedzy o nim i poszerzanie kręgu osób, które mogą się zetknąć z poszukiwanymi obiektami. Znaczki pocztowe, ze względu na ich charakter i masowe nakłady, wyjątkowo dobrze spełniają rolę powszechnego informatora.

Rok 2012 zaczął się od mocnego greckiego akcentu i wcale nie chodzi tu o kryzys i rozważania nad ewentualnością greckiego bankructwa. W pierwszych dniach stycznia, dokonano zuchwałego włamania do Galerii Narodowej w Atenach. Złodziej w ciągu kilku minut wyniósł obrazy Pabla Picassa i Pieta Mondriana. Wydawałoby się, że znane i bardzo dobrze udokumentowane dzieła sztuki same są w stanie skutecznie się obronić przed kradzieżą – kto kupi obraz, który jest powszechnie znany i rozpoznawany. Czyżby była to kradzież na zamówienie? Jest to możliwe, pod tym względem Grecy również dali

się poznać (kradzież w z Muzeum Sztuk Pięknych w Budapeszcie w 1983 r. zlecił jeden z greckich milionerów). Gorąco zachęcam do lektury tego i innych, równie ciekawych artykułów składających się na pierwszy numer CB/U w roku 2012.

W bieżącym roku chcemy na łamach „Cenne, bezcenne/utracone” potraktować w wyjątkowy sposób dwa tematy: ochrona cennych zbiorów bibliotecznych oraz zagrożenie zabytków archeologicznych. Pierwszemu tematowi będzie poświęcony numer 3 CB/U. We wrześniu planowana jest w Warszawie międzynarodowa konferencja na temat ochrony zbiorów bibliotecznych, a zwłaszcza tych bibliotek i ich zbiorów, które w całości lub w części tworzą Narodowy Zespół Biblioteczny. Pracując nad numerem CB/U, który byłby w dużej części poświęcony tej problematyce, pragniemy ukazać Czytelnikom złożone zagadnienia związane z różnymi aspektami ochrony i zabezpieczenia zbiorów bibliotecznych. Najczęściej o problemach bibliotek dowiadujemy się przy okazji głośniejszych, choć czasem niepomyślnych wydarzeń. Tak było w przypadku strat ujawnionych w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie, czy kradzieży z innej krakowskiej biblioteki dzieła Mikołaja Kopernika *O obrotach sfer niebieskich*. Mamy nadzieję, że tematyka ochrony cennych zabytków piśmiennictwa i archiwaliów będzie częściej obecna nie tylko w CB/U, ale również w innych pismach powołanych dla popularyzacji ochrony dziedzictwa narodowego.

Problematykę ochrony zabytków archeologicznych podejmiemy w specjalnym wydaniu CB/U – „Katalog strat 2012”. Podobnie jak to miało miejsce w 2011 r., wydanie specjalne CB/U ukaże się w wersji elektronicznej. Płyta, oprócz wydania specjalnego CB/U, będzie zawierała kompletny rocznik 2012 naszego pisma w formacie PDF, co umożliwi swobodny dostęp do wszystkich tekstów z możliwością ich selektywnego przeszukiwania i wydruku dla własnych potrzeb.

W tym roku podjęliśmy decyzję o zmianie szaty graficznej naszego pisma. Uważamy, że po 15 latach nadszedł właściwy czas na zaproponowanie pewnych zmian, które uczynią „Cenne, bezcenne/utracone” pismem, które będzie w stanie mocniej niż dotychczas zwrócić uwagę na problemy ochrony dziedzictwa narodowego, a publikowane ilustracje przykują na tyle uwagę i zapadną w pamięć Czytelników, że być może na ich podstawie utracone i poszukiwane dzieła sztuki zostaną rozpoznane i odzyskane.

Wspólnie z Barbarą Kobielską, redaktor prowadzącą „Cenne, bezcenne/utracone”, pragniemy zaprosić wszystkich Państwa zainteresowanych szeroko pojmowaną ochroną dziedzictwa narodowego do aktywnej współpracy z redakcją. Gorąco apelujemy o dzielenie się z nami sprawami, które Was nurtują, a wpisują się swoim charakterem w profil pisma. Do kontaktów przeznaczamy specjalny adres e-mailowy: cbu@nimosz.pl. Serdecznie zapraszamy do współpracy.

PIOTR OGRODZKI
redaktor naczelny

cbu@nimosz.pl